

Ada SIMIONICĂ și Ioan COMAN

Crenguța MANEA

Un nou spectacol, același Afrim

Desele deplasări ale Teatrului „Toma Caragiu” la București vorbesc despre ambițiile, de cele mai multe ori justificate, ale trupei de a fi în atenția unui public cât mai numeros și divers; e o bună strategie care ar putea fi extinsă și în alte orașe din apropierea Ploieștiului. La începutul lunii iunie, Teatrul „Toma Caragiu” a venit în turneu și a jucat pe scena Teatrului Odeon trei dintre cele mai recente premiere ale sale: *Dragostea de geometrie*, *Cine l-a ucis pe Marx* și *Miriam W.*

„Tăcerea din casele supraviețuitorilor Holocaustului este unică. Este o tăcere care acoperă durere și secrete întunecate; trebuie să treacă un timp până când copilul, care, crește într-o astfel de casă, înțelege că acesta nu este un secret personal, ci unul național sau chiar universal, unul... [Părinții] nu vorbesc despre trecut; ei nu vorbesc despre gândurile lor, ei nu vorbesc despre sentimentele lor. Într-un fel, copiii crescuți în astfel de case sunt obligați să-și dezvolte modalități alternative de exprimare.

Dacă înțelegi arta ca pe o formă de comunicare, atunci tăcerea din casele lor este cheia pentru ca acești copii să devină într-o zi artiști... Când scriu astăzi o poveste și trebuie să pătrund în mintea unui personaj, să privesc lumea prin ochii lui, e pentru mine un exercițiu natural. Am petrecut mulți ani în copilărie făcând exact asta." Am decupat acest text-mărturisire al scriitoarei Savyon Liebrecht, autoarea piesei *It's All Greek to Me* (apărută sub titlul *Doar n-oi vorbi chinezește*, în volumul „Dramaturgi israelieni de azi”, Fundația Culturală „Camil Petrescu” prin Editura Cheiron, București, 2009, a cărei premieră la Teatrul „Toma Caragiu”, Ploiești, a fost intitulată *Miriam W.* după numele eroinei), pentru că tăcerea înfășurată în jurul oricăror secrete negre poate să și mutleze, să sufocă puțința de comunicare și s-o extirpeze; cei puternici și dăruți, cu ceva noroc, își pot distila această dorință neîmplinită în creație artistică.

Despre aceste tăceri care acoperă, dar nu protejează, o copilărie supusă abuzului realităților din lumea adulților – cruzime, orori, sexualitate agresivă, o întregă serie de suferințe atât de greu de îndurat la vârsta când sistemul de apărare al ființei este atât de neexperimentat, de slab – vorbesc aproape mereu spectacolele lui Radu Afrim. *Trei surori* – versiunea regizorului începea cu un vals al celor trei la vârsta inocenței, dansat cu trei tineri, vals care devine tot mai accentuat erotic, mai violent; *De ce fierbe copilul în mămăligă*, *Nevrozele sexuale ale părinților mei*, *Plastilină* sau *Omul pernă* sunt, poate, cele mai explicite în sensul acestei teme.

Iată noua poveste pe care ne-o spune de data aceasta regizorul. Și *Miri/Miriam* este un astfel de personaj cu o copilărie tristă; se naște și crește într-o casă în care mama, *Marta*, nu poate depăși trauma experiențelor dintr-un lagăr de exterminare nazist și este incapabilă să-și mai exprime afectivitatea; relația părinților este una tensionată, chiar dacă tatăl, *Avram*, este un bărbat sincer atașat de familie și tandru, măcinat de slăbiciuni și de aceea indecis; sora mamei, *Carola*, în ciuda faptului că are în comun cu *Marta* același trecut al lagărului, pentru a-l nega trăiește excesiv prezentul, cu senzualitate, și face o fixație amoroasă pentru cumnat, nu-l slăbește o clipă, iar până la urmă este surprinsă și de *Miri* într-o scenă de gen.

Savyon Liebrecht construiește cu abilitate povestea, plasându-și personajul principal pe două planuri temporale, copilăria din anii '60 și maturitatea la care ajunge în anii '90, dialogul vârstelor în viața lui *Miriam* având continuitate pe fondul memoriei afective activată de reîntâlnirea cu lumea copilăriei odată cu episodul vânzării casei părintești, cel cu care începe spectacolul.

Montarea lui Radu Afrim, în limbajul teatral îndelung exersat de regizor, alternează momente scenice ce aparțin realismului teatral – cu lumini atent reglate în decorul elaborat cu minuțiozitatea detaliilor (ingenioasă grădina montată pe acoperișul casei de Iuliana Vîlsan) – și le combină cu elementele unui univers oniric al personajelor sau cu unele de *music-hall*. Însă, din aceeași cauză – exercițiul acestui limbaj aplicat în regim artizanal, în absența re-facerii ca instrument de descoperire, fără angajamentul ludic al lui „de-adevăratelea” în care cred total copiii și artiștii – spectacolul capătă un aer de previzibilitate, de imagini mixate într-o manieră prea asemănătoare, de lucru deja văzut și știut. (Măcar aici lipsesc poantele facile, de un gust îndoielnic, așa cum abundă în spectacolul *Câtă speranță*, Teatrul Odeon, premieră 2010.) Lipsită de proșpețime este și prezența celor mai mulți actori din distribuție, cel mult corectă și atât; lucru trist pentru că Radu Afrim a reușit cu această trupă câteva montări notabile, de aceea am și amintit *Nevrozele...* și *Plastilină*, cărora le-aș adăuga *Of course*, *Björg*. Totuși, există și unele momente care aduc tensiunea, plăcerea jocului; trebuie menționată scena inițierii lui *Miri* în știința seducției de către *Carola* sau cea a aniversării zilei de naștere; centrul de energie, în fiecare dintre aceste situații, este *Ada Simionică* pentru că actrița are un bun antrenament scenic și o susținere aplicată pe datele situației dramatice în relația cu partenerii. Cu toate acestea, spectacolul este palid, cu un aer devitalizat, obosit, parcă, din prima stagiune; au și spectacolele viața lor...